

DOI 10.32782/2786-9156.108.4.65-73
УДК 477(1)

*Зіневич А.М., старший викладач кафедри «Оперативно-технічні заходи»
Національної академії Служби безпеки України (м. Київ, Україна)
e-mail: alla1966zwetkova@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-3598-2254>*

*Богініч І.О., кандидат технічних наук, доцент кафедри «Оперативно-технічні
заходи» Національної академії Служби безпеки України (м. Київ, Україна)
e-mail: boginich.liana@email.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7285-7458>*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ЩОДО ПОШТОВИХ, ТЕЛЕГРАФНИХ ТА ІНШИХ ПОВІДОМЛЕНЬ, ПЕРЕДАНИХ МЕРЕЖАМИ ЕЛЕКТРОННОГО І ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ НА ОСНОВІ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ

У статті розглядаються особливості проведення негласних слідчих (розшукових) дій щодо поштових, телеграфних та інших повідомлень, переданих мережами електронного і поштового зв'язку на основі закордонного досвіду. Право на приватність не є абсолютним правом. Зокрема, органам державної влади надається доктрина «поля розсуду для втручання» у здійснення цього права у передбачений законом спосіб і в обсязі, необхідному для захисту цінностей демократичного суспільства. Різновидом правомірного втручання є проведення негласних слідчих (розшукових) дій, пов'язаних з повідомленнями, які передаються мережами електронного і поштового зв'язку, яке тією чи іншою мірою передбачається законодавством багатьох розвинених країн. Так, якщо в одних країнах строк проведення заходу жорстко не обмежений часовими рамками, а поставлений у залежність від наявності умов, необхідних для вжиття подальших контрольних заходів (Австрія), то в інших такі обмеження чітко встановлені (Німеччина). Законодавство одних забороняє вилучати документи, у тому числі електронні, щодо яких поширюється право на відмову від надання свідчень, а також пов'язані із забезпеченням зазначеній особі правової, медичної, психологічної та психіатричної допомоги, крім певних винятків, якщо вони були використані для вчинення кримінального діяння або були предметом злочину (Німеччина). У свою чергу, законодавство інших забороняє вилучати особисту документацію та кореспонденцію підозрюваного, якщо інтереси щодо захисту людини переважають над інтересами кримінального провадження, а також документацію та кореспонденцію, які є результатом спілкування обвинуваченого з особами, які мають право відмовитися від свідчень у кримінальному провадженні (Швейцарія). Законодавець Республіки Молдова встановлює дві умови, за яких дозволяється проведення негласних слідчих (розшукових) дій щодо повідомлень, а у Швеції органам влади дозволяється контролювати вміст пошти та електронних комунікацій лише за умови виконання чотирьох сукупних вимог.

Ключові слова: негласні слідчі (розшукові) дії, кореспонденція, листування, електронні повідомлення, поштові відправлення, іноземний досвід, закордонний досвід, кримінальний процес.

Постановка проблеми. Право на приватність належить до основних і найважливіших прав людини. Воно включає захист від свавільного та надмірного втручання у приватне життя з боку влади, громадськості та інших осіб. Це закріплено всіма важливими міжнародними документами з прав людини. Будь-яка демократична держава повинна захищати ці цінності та надавати усі необхідні засоби для досягнення цієї мети. Однак право на приватність не є абсолютним правом. Зокрема, органам державної влади надається «поле розсуду для втручання» у здійснення цього права у передбачений законом спосіб і в обсязі, необхідному для захисту цінностей демократичного суспільства. Різновидом правомірного втручання є проведення негласних

слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД), пов'язаних з повідомленнями, які передаються мережами електронного і поштового зв'язку. Водночас процеси реформування системи кримінальної юстиції, що тривають у нашій країні, обумовлюють необхідність вивчення досвіду іноземних країн у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що питання закордонного досвіду проведення НСРД щодо огляду кореспонденції неодноразово привертало увагу вітчизняних дослідників, таких як О.А. Білічак, С.М. Князев, М.В. Павленко, О.М. Сало, С.Р. Тагієв, В.В. Тильчик, А.Б. Ткачик, В.О. Ходанович. Водночас дослідження особливостей проведення НСРД щодо поштових, телеграфних та інших повідомлень, переданих мережами електронного і поштового зв'язку, на основі закордонного досвіду у наявних доробках має фрагментарний характер.

Формулювання цілей. Метою статті є аналіз особливостей процесуального порядку проведення НСРД щодо поштових, телеграфних та інших повідомлень, переданих мережами електронного і поштового зв'язку, на основі закордонного досвіду. Фактичні та правові підстави механізму правового регулювання проведення НСРД у сучасних країнах не суперечать положенням Всесвітньої поштової конвенції та поштового союзу.

Виклад основного матеріалу. Гарантування права на таємницю спілкування на рівні міжнародного договору стало вимогою часу. У рамках політичних протистоянь, що після закінчення Другої світової війни наростали між країнами соціалістичного табору та капіталістичними країнами західного світу, розгортався бурхливий науково-технічний прогрес, простимульований необхідністю забезпечення політичного домінування та воєнної переваги в разі загострення конфлікту. Одним з його проявів став розвиток електронних комунікаційних систем і спеціальних технічних засобів негласного спостереження, що створило передумови для розширення арсеналу засобів здобуття інформації як органами політичної розвідки, так і поліцейськими службами та обумовило потребу встановлення певних стандартів їх роботи, формування системи запобіжників від незаконного втручання в приватне життя громадян.

Статтею 8 Європейської конвенції з прав людини (далі – ЄКЗПЛ) було задекларовано право кожної людини на повагу до свого приватного та сімейного життя, свого житла та кореспонденції [3]. Обов'язок країн-учасниць ЄКЗПЛ щодо імплементації її норм до національного законодавства реалізувався у прийнятті їхніми законодавчими органами спеціальних законів, які регламентували діяльність уповноважених суб'єктів з перехоплення інформації з каналів зв'язку та негласного спостереження. За ступенем розгляду звернень до Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) сформувалася судова практика, яка чинила безпосередній вплив на становлення законодавства окремих європейських держав щодо правового регулювання підстав та порядку втручання в особисте життя людини, таємницю спілкування [1, с. 4].

Так, у Кримінальному процесуальному кодексі (далі – КПК) Німеччини негласні слідчі дії прописані у Розділі VIII «Виймка, контроль телекомунікації, комп'ютерний пошук ймовірних злочинців на підставі загальних ознак, використання технічних засобів, застосування негласних дівнавачів та обшук». Відповідно до § 99 КПК Німеччини, дозволяється виймка поштових відправлень і телеграм, направлених обвинуваченому, якщо з фактичних обставин можна дійти висновку, що їхнім відправником або адресатом є обвинувачений, а їхній зміст має значення для розслідування. За КПК Німеччини, постанова про виймку поштових відправлень і телеграм виноситься лише судом, а у невідкладних випадках – також прокуратурою (абзац 1 § 100 КПК). Проте відкривання поштових відправлень, за вимогами КПК ФРН, належить до повноважень суду. Він може передати дані повноваження прокуратурі, якщо це необхідно,

щоб не створювати загрози для результатів розслідування (абзац 3 § 100 КПК). Варто також відзначити, що у КПК Німеччини детально розписані всі процедури проведення тих або інших дій, що належать до контролю телекомунікацій, зокрема 100b «Підвідомчість у зв'язку з винесенням постанови про контроль телекомунікації»; 100g «Отримання інформації про зв'язки в межах телекомунікації»; 100h «Інші заходи, які застосовуються без відома осіб, яких вони стосуються». При цьому КПК Німеччини розрізняє контроль змісту телекомунікації (§ 100a/b КПК) та технічний контроль (§ 100g КПК). Положення, що встановлені у § 100a, застосовуються стосовно будь-якого виду зв'язку, включно не лише зі звичайними видами телефонії та телеграфії, але й передачею інформації, яка створюється за допомогою комп'ютерної техніки, через Інтернет, а також повідомлення, які передаються факсом. Оскільки у статті розглядаються лише негласний контроль і запис спілкування, призначена для передавання обвинуваченим інформація, яка збережена на його комп'ютері, може бути вилучена згідно із загальними положеннями про виїмку, встановленими відповідними статтями КПК Німеччини [9, с. 109]. Форми контролю, встановлені КПК Німеччини, залежать від ступеня втручання в приватне життя. Виїмка кореспонденції, яка передбачає можливість зняття інформації з електронних інформаційних систем або їхніх частин, здійснюється за рішенням суду, при цьому постанова про виїмку поштово-телеграфних відправлень у невідкладних випадках може бути винесена прокурором. Однак такий документ втрачає законну силу, якщо упродовж трьох робочих днів його не підтверджено судом [2, с. 94; 18]. До того ж забороняється вилучати документи, у тому числі електронні, щодо яких поширюється право на відмову від надання свідчень, а також пов'язані із забезпеченням зазначеній особі правової, медичної, психологічної та психіатричної допомоги, крім певних винятків, якщо вони були використані для вчинення кримінального діяння або були предметом злочину. Арешт може бути здійснений на підставі рішення суду протягом шести місяців [8]. Водночас законодавство Німеччини дає змогу проводити розширений огляд електронної кореспонденції працівниками поліції з власних пристроїв, не потребуючи при цьому додаткового ордеру, але за умови, що існує ризик втрачання даних [21].

У Швеції органам влади дозволяється контролювати вміст пошти та телекомунікацій лише за умови виконання чотирьох сукупних вимог. По-перше, злочин має становити так званий злочин з каталогу, згідно з абзацом 2 статті 269 КПК (каталог правопорушень передбачає вичерпний перелік). Спостереження може бути застосоване лише щодо переслідування одного з кримінальних правопорушень, викладених у каталозі (наприклад, вбивство, крадіжка, пограбування, шахрайство, звалтування), і суддя не має права розширювати цей перелік. Це забезпечує визначеність щодо тих випадків, коли спостереження допустиме, але допускає певні проблеми. Водночас, з одного боку, вибір правопорушень у зазначеному каталозі може бути дещо випадковим. З іншого боку, можливі ситуації, коли спостереження також буде пропорційним щодо менш тяжких злочинів. Крім того, наявність каталогу правопорушень може призвести до тенденції санкціонувати спостереження щодо всіх правопорушень, викладених у каталозі, незалежно від конкретних обставин певної справи. По-друге, повинні бути вагомі докази, щоб підозрювати, що таке правопорушення було вчинено насправді. По-третє, тяжкість правопорушення має виправдовувати спостереження. По-четверте, раніше проведені слідчі дії мали бути нерезультативними, або є підстави підозрювати, що за відсутності такого спостереження розслідування не буде успішним або, швидше за все, стане непропорційно складним [19, с. 1184].

У КПК Швейцарії є норма, яка закріплює перелік предметів, які не можуть бути вилучені за жодних обставин. Йдеться про особисту документацію та кореспонден-

цію підозрюваного, якщо інтереси щодо захисту його особистості переважають над інтересами кримінального провадження; документацію та кореспонденцію, яка є результатом спілкування обвинуваченого з особами, які мають право відмовитися від надання свідчень у кримінальному провадженні. Таку норму однозначно слід вважати прогресивною. Однієї зі слідчих дій, яка обмежує право особи на таємницю спілкування, є контроль поштових та інших відправлень. Це можливо зробити, якщо існують істотні підозри вважати, що було вчинене кримінальне правопорушення, тяжкість цього правопорушення виправдовує мету контролю, попередні слідчі дії були неефективні. Контроль може здійснюватися за адресою поштових та інших відправлень обвинуваченого та третіх осіб, щодо яких є підстави вважати, що обвинувачений використовує адресу поштових та інших відправлень третьої особи. Ця негласна слідча діє може здійснюватися лише з дозволу суду з питань примусових заходів. Контроль за допомогою технічних засобів передбачає застосування прокуратурою спеціальних технічних засобів задля прослуховування або документування неpubлічних висловлювань або фіксування подій, що відбуваються у неpubлічних місцях. Ця слідча дія може застосовуватися лише щодо обвинуваченого [6, с. 67–68].

У Франції, після того як ЄСПЛ дійшов висновку про те, що французькі норми порушують ЄКЗПЛ, парламент ухвалив Закон «Про недоторканність кореспонденції, переданої засобами телекомунікацій» від 10 липня 1991 року № 91-646, консолідована версія якого датована 10 липнем 2004 року та має номер № 2004-669. Закон говорить, що «недоторканність кореспонденції, переданої телекомунікаційними каналами, повинна гарантуватися законом, за винятком випадків, згаданих у ст. 1 зазначеного закону» [7, с. 112]. Зокрема, може бути дозволено втручання, як виняток, задля пошуку інформації, що становить інтерес для національної безпеки, захисту важливих елементів потенційного наукового та економічного потенціалу Франції або запобігання тероризму, організованій злочинності та правопорушенням, а також відновлення або утримання груп, розпущених відповідно до закону від 10 січня 1936 року про бойові групи та приватну поліцію. При цьому, дозвіл надається письмовим та вмотивованим рішенням Прем'єр-міністра або однієї з двох осіб, спеціально уповноважених ним. Він надається за письмовою та вмотивованою пропозицією міністра оборони, міністра внутрішніх справ чи міністра, відповідального за митну справу, або особи, яку кожен з них спеціально уповноважив. Прем'єр-міністр організовує централізацію виконання санкціонованих перехоплень [19].

У КПК Австрії, відповідно до вимог § 149-б розділу V, рішення про контроль за передачею повідомлень за допомогою засобів зв'язку ухвалюється судом першої інстанції, який здійснює нагляд за провадженням дізнання і слідства. Водночас у невідкладних випадках таке рішення може бути прийняте одноособово слідчим суддею з подальшим отриманням дозволу суду першої інстанції. Відмінною особливістю КПК Австрії є те, що строк проведення заходу жорстко не обмежений часовими рамками, а залежить від наявності умов, необхідних для проведення подальших заходів. Наступний § розділу V – § 149-в – регламентує безпосередньо сам механізм проведення контролю (спостереження). Відповідно до австрійського законодавства, цей захід може проводитися слідчим суддею або за його дорученням правоохоронними органами. Перехоплені повідомлення, які будуть використовуватися під час розслідування або є доказами у кримінальних справах, оформляються у письмовому вигляді [5, с. 99].

Водночас сьогодні вже є рішення ЄСПЛ щодо порушень конвенційних прав у ході проведення НСРД щодо поштових, телеграфних та інших повідомлень, переданих мережами електронного і поштового зв'язку. Так, наприклад у справах “Korpp v. Switzerland” та “Amann v. Switzerland” було визнано, що перехоплення зв'язку зі

службової телефонної лінії та електронної пошти є втручанням у приватне життя особи та порушення її права на захист кореспонденції [11; 13].

Принагідно зауважимо, що ЄСПЛ неодноразово стверджував, що перехоплення повідомлень є вагомим втручанням у приватне життя осіб, тому воно має ґрунтуватися на законі, який є «чітко визначеним», з урахуванням наявних норм та правил з цієї проблематики [10; 11; 12; 13; 15; 16; 17]. Суд також наголосив на необхідності дотримання «чітко визначеного закону», який регулює заходи з обшуку та вилучення [14].

Водночас слід зазначити, що проведення НСРД щодо поштових, телеграфних та інших повідомлень, переданих мережами електронного і поштового зв'язку, є у кримінальному процесу інших країн.

Так, перехоплення телефонних та електронних повідомлень регламентується розділом 18 глави 119 Зводу Законів США, яка називається «Перехоплення дротових та електронних переговорів та прослуховування усних розмов». У цьому законодавчому акті передбачено дефініції таких понять, як «дротова передача повідомлень», «усна передача повідомлень», «перехоплення», «електронний, механічний чи інший пристрій». За клопотанням уповноваженого прокурора федеральний суддя видає ордер на перехоплення телефонної, електронної, телеграфної комунікації та повідомлень, яке здійснюється компетентними співробітниками ФБР або федерального агентства, яке займається розслідуванням тяжких кримінальних правопорушень, в тому числі тими, що вчиняються членами злочинних організацій. Під час розгляду клопотання на проведення цієї слідчої (розшукової) дії суддя має право затребувати додаткові дані, що підтверджують необхідність отримання ордеру [6, с. 60–61].

КПК Республіки Молдова встановлює загальні принципи кримінального провадження, зокрема таємницю листування (стаття 14) та недоторканість приватного життя (стаття 15). У статті 14 зазначено, що таємниця листування, телеграм і інших поштових відправлень, телефонних розмов та інших законних видів зв'язку забезпечується державою. Під час кримінального провадження ніхто не може бути позбавлений цього права чи обмежений у ньому. Однак частина 2 цієї ж статті встановлює винятки з цієї загальної норми, зазначаючи, що «обмеження цього права допускається тільки на основі судового ордеру, виданого у відповідності до цього кодексу». Під судовим ордером молдовський законодавець розуміє офіційний судовий документ, яким дозволяється проведення дій у кримінальному провадженні, спеціальних розшукових заходів, вжиття заходів процесуального примусу або проведення інших процесуальних; містить розпорядження, його обґрунтування та повноваження особи, що діє на підставі цього ордеру. Стаття 15 КПК Молдови закріплює право особи на недоторканість приватного життя, таємниці приватного і сімейного життя, захист честі та гідності особи. В ході кримінального провадження ніхто не має права самостійно втручатися в приватне життя особи. Особи, від яких органи кримінального переслідування вимагають надання відомостей про приватне та особисте життя, мають право переконатися в тому, що ці відомості необхідні для конкретної кримінальної справи. Варто зазначити, що у КПК Молдови представлена досить розгалужена система спеціальних розшукових дій та використовується термін «спеціальні розшукові дії». Видається, що український відповідник цьому терміну – «негласні слідчі (розшукові) дії». Він включає затримання, дослідження, передачу, огляд, виїмку поштових відправлень (стаття 134 КПК Молдови). Якщо наявні достатні підстави вважати, що поштові відправлення можуть містити інформацію, що має доказове значення, орган досудового розслідування має право здійснити затримання, дослідження, передачу, огляд та виїмку поштових відправлень. Однак варто зазначити, що молдавський законодавець встановлює дві передумови щодо проведення цієї спеціальної розшукової

дії. Перш за все це ступінь тяжкості злочину. Ця дія може проводитися лише щодо тяжких, особливо тяжких або надзвичайно тяжких злочинів. Другою передумовою є те, що докази не можуть бути отримані іншим способом доказування. До поштових відправлень, які можуть бути затримані, досліджені, передані, оглянуті або щодо яких може бути здійснена виїмка, належать всі види листів, телеграми, радіограми, бандеролі, поштові посилки, поштові контейнери, грошові перекази, повідомлення факсом та електронною поштою. Окремі науковці вважають не зовсім виправданим віднесення до поштових відправлень не лише традиційних видів, але й тих, що передаються засобами електронного комунікаційного зв'язку та мережею Інтернет.

Моніторинг з'єднань, які стосуються телеграфних та електронних повідомлень, полягає у доступі та перевірці без повідомлення відправника та отримувача повідомлень, які були відправлені, установам, що надають послуги з доставки електронних чи інших повідомлень, а також вхідних та вихідних дзвінків абонента. Проведення цієї дії допускається у разі існування ймовірних підстав вважати, що вони містять або можуть містити інформацію про обставини діяння, які необхідно довести [6, с. 68–70].

КПК Республіки Аргентина закріплено порядок перехоплення кореспонденції на підставі наказу суду, яка належить обвинуваченому, без його відома, огляд і вилучення цієї кореспонденції суддею (стаття 228) та втручання у телефонні розмови (стаття 229). Також передбачено заборону на огляд кореспонденції, але у невідкладних випадках співробітники поліції можуть здійснити огляд (відкриття) кореспонденції без дозволу суду (безпосередньої участі суду), якщо є на те обґрунтовані підстави, з подальшим повідомленням про це суду (стаття 298). Тобто співробітник поліції, за наявності обґрунтованих підстав, має право прийняти рішення та оглянути (відкрити) кореспонденцію з подальшим інформуванням про це суду. За цих умов керівник поліції з розслідування злочинів забезпечує законність прийнятого рішення та дотримання прав особи, які тимчасово порушені [4, с. 786].

Норма КПК Казахстану, яка закріплює право особи на недоторканість приватного життя, фактично дублює відповідну статтю Конституції. Однак варто зауважити, що недоторканість приватного життя у розумінні КПК значно ширша та додатково включає захист персональних даних. З аналізу цієї норми можна дійти висновку, що казахський законодавець встановлює доволі визначене, детальне та вичерпне правове регулювання права особи на недоторканість приватного життя порівняно із законодавцями інших держав. Окремою главою казахський законодавець виділив слідчі дії, що можуть обмежувати право особи на недоторканість приватного життя та таємницю спілкування, які отримали назву «негласні слідчі дії». До таких дій належить негласний контроль поштових та інших відправлень (стаття 246 КПК Казахстану). Ця слідча дія може здійснюватися щодо листів, телеграм, радіограм, бандеролей, посилок та інших видів поштових відправлень, якщо є підстави вважати, що вони можуть містити відомості, документи та предмети, які мають значення для кримінального провадження. Передбачено обов'язок поштової установи або особи, яка надає поштові послуги негайно інформувати слідчого, дізнавача про надходження поштового або іншого відправлення, що підлягає контролю. Ці дії проводяться, якщо необхідно отримати відомості про факти для з'ясування обставин, що підлягають доведенню в кримінальному провадженні без інформування особи. Ці дії проводяться уповноваженим підрозділом правоохоронного або спеціального державного органу з використанням форм і методів оперативно-розшукової діяльності за дорученням органу досудового розслідування (за винятком негласного контролю поштових відправлень). Процесуальною підставою проведення наведених негласних слідчих дії є рішення слідчого судді спеціалізованого слідчого суду, спеціалізованого міжрайонного слід-

чого суду. Можемо дійти висновку про існування судового контролю на стадії досудового розслідування, що є безперечною гарантією захисту прав підозрюваних, обвинувачених. Негласні слідчі дії в Казахстані можуть проводитися щодо кримінальних правопорушень, санкція за які передбачає покарання у вигляді позбавлення волі строком понад рік, а також щодо злочинів, вчинених злочинною організацією. Видається, що, відповідно до цієї норми КПК Казахстану, негласні слідчі дії можна проводити до достатньо широкого кола кримінальних правопорушень. Як наслідок, це призводить до того, що практичне здійснення цих дій відбувається часто і, відповідно, часто обмежується право особи на таємницю спілкування. Вбачаємо, що доцільно було б змінити цю норму КПК Казахстану, обмеживши коло діянь, щодо яких допустимо обмежувати право особи на таємницю спілкування більш тяжкими кримінальними правопорушеннями [6, с. 73–74].

Висновки. Отже, можна підсумувати, що проведення НСРД, пов'язаних з повідомленнями, які передаються мережами електронного і поштового зв'язку, тією чи іншою мірою передбачено законодавством багатьох сучасних країн. Проте правова регламентація проведення НСРД, пов'язаних з повідомленнями, які передаються мережами електронного і поштового зв'язку, у різних країнах має свої особливості.

Автори вважають за необхідне продовжити подальші наукові дослідження щодо проведення НСРД у сфері поштових, телеграфних та інших повідомлень, які передаються мережами електронного і поштового зв'язку, на основі закордонного досвіду.

Використані джерела:

1. Білічак О.А., Павленко М.В. Право на таємницю кореспонденції в Україні: політико-правовий дискурс. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2023. № 2 (6). С. 3–10.
2. Князев С.М. Судовий контроль за здійсненням негласної діяльності: міжнародний досвід. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 1 (17). С. 90–98.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 4 листопада 1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
4. Сало О.М., Тильчик В.В. Особливості правового статусу керівника органу досудового розслідування при застосуванні негласних засобів досудового розслідування: позитивний зарубіжний досвід деяких країн та пропозиції для України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 10. С. 785–788.
5. Тагієв С.Р. Зарубіжний досвід проведення негласних слідчих(розшукових) дій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2015. № 13. Т. 2. С. 98–100.
6. Ткачик А.Б. Таємниця спілкування та її обмеження в кримінальному провадженні: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» (081 – Право); Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2021. 185 с.
7. Ходанович В.О. Проведення негласних процесуальних дій за кримінально-процесуальним законодавством Німеччини, Швейцарії та Франції. *Вісник Академії адвокатури України*. 2016. Т. 13. Вип. 3 (37). С. 106–114.
8. Babikov O., Bozhyk V., Bugera O.I., Kyrenko S.H., Viunyk M. Balancing Interests: Criminal Proceedings & Private Life Interference Under Martial Law in Ukraine. *German Law Journal*. Published online. 2024. P. 1–25.
9. Çeku O.M., Morina M., Azemi F., Eren M.A. Importance of Special Investigation Measures for Uncovering, Investigating and Solving Criminal Offences: Key Factors to The Quality of a Safety Life. *Calitatea*. 2023. № 24 (197). P. 48–55.
10. ECtHR, Decision, Weber and Saravia v. Germany (App No 54934/00), 29 June 2006.
11. ECtHR, Judgment, Amann v. Switzerland (App No 27798/95), 16 February 2000.
12. ECtHR, Judgment, Huvig v. France (App No 11105/84), 24 April 1990.
13. ECtHR, Judgment, Kopp v. Switzerland (App No 13/1997/797/1000), 30 March 1998.
14. ECtHR, Judgment, Sallinen and others v. Finland (App No 50882/99), 27 September 2005.

15. ECtHR, Judgment, Sefilyan v. Armenia (App No 22491/08), 2 October 2012.
16. ECtHR, Judgment, The Association for European Integration and Human Rights and Ekimdzhiiev v. Bulgaria (App No 62540/00), 28 June 2007.
17. ECtHR, Judgment, Valenzuela Contreras v. Spain (App No 58/1997/842/1048), 30 July 1998.
18. Galagan V.I., Ablamskyi S.Y., Udovenko Z.V., Ablamska V.V. El control judicial como garantía de no injerencia en la vida privada durante la instrucción: una observación en el marco del Tribunal Europeo de Derechos Humanos. 2021. № 23 (2). P. 1–18.
19. LOI n 91-646 du 10 juillet 1991 relative au secret des correspondances émises par la voie des télécommunications. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000173519>.
20. Oberholzer N. Grundzüge des Strafprozessrechts, 3d ed., Bern 2012. P. 1184.
21. Osula A.-M. Remote Search and Seizure in Domestic Criminal Procedure: Estonian Case Study. *International Journal of Law and Information Technology*. 2016. URL: <https://eaw010>. DOI: 10.1093/ijlit/eaw010.

References:

1. Bilichak, O.A., & Pavlenko, M.V. (2023). Pravo na taiemnytsiu korespondentsii v Ukraini: polityko-pravovyi diskurs [The right to secrecy of correspondence in Ukraine: political and legal discourse]. *Ukrainska poaitseistyka: teoriia, zakonodavstvo, praktyka*. № 2 (6). S. 3–10 [in Ukrainian].
2. Kniaziev, S.M. (2019). Sudovyi kontrol za zdiisnenniam nehlasnoi diialnosti: mizhnarodnyi dosvid [Judicial control over the implementation of clandestine activities: international experience]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*. 2019. № 1 (17). S. 90–98 [in Ukrainian].
3. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod (z protokolamy) (Ievropeiska konventsiiia z prav liudyny) vid 04.11.1950 roku [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (with Protocols) (European Convention on Human Rights) of 04.11.1950]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text [in Ukrainian].
4. Salo, O.M., & Tylchik, V.V. (2022). Osoblyvosti pravovoho statusu kerivnyka orhanu dosudovoho rozsliduvannia pry zastosuvanni nehlasnykh zasobiv dosudovoho rozsliduvannia: pozytyvnyi zarubizhnyi dosvid deiakykh krain ta propozytsii dlia Ukrainy [Peculiarities of the legal status of the head of the pre-trial investigation body when using covert means of pre-trial investigation: positive foreign experience of some countries and proposals for Ukraine]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*. № 10. S. 785–788 [in Ukrainian].
5. Tahiev, S.R. (2015). Zarubizhnyi dosvid provedennia nehlasnykh slidchykh(rozshukovykh) dii [Foreign experience of conducting covert investigative (detective) actions]. *Naukovi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Ser.: Yurysprudentsiia. № 13. T. 2. S. 98–100 [in Ukrainian].
6. Tkachyk, A.B. (2021). Taiemnytsia spilkuvannia ta yii obmezhenia v kryminalnomu provadzhenni [The secrecy of communication and its limitations in criminal proceedings]: dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia doktora filosofii za spetsialnistiu 12.00.09 “Kryminalnyi protses ta kryminalistyka; sudova ekspertyza; operatyvno-rozshukova diialnist” (081 – Pravo); Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, Lviv, 185 s. [in Ukrainian].
7. Khodanovych, V.O. (2016). Provedennia nehlasnykh protsesualnykh dii za kryminalno-protsesualnym zakonodavstvom Nimechchyny, Shveitsarii ta Frantsii [Conducting covert procedural actions under the criminal procedural legislation of Germany, Switzerland and France]. *Visnyk Akademii advokatury Ukrainy*. T. 13. Vyp. 3 (37). S. 106–114 [in Ukrainian].
8. Babikov, O., Bozhyk, V., Bugera, O.I., Kyrenko, S.H., & Viunyk, M. (2024). Balancing Interests: Criminal Proceedings & Private Life Interference Under Martial Law in Ukraine. *German Law Journal*. Published online. P. 1–25 [in English].
9. Çeku, O.M., Morina, M., Azemi, F., & Eren, M.A. (2023). Importance of Special Investigation Measures for Uncovering, Investigating and Solving Criminal Offences: Key Factors to The Quality of a Safety Life. *Calitatea*. № 24 (197). P. 48–55 [in English].
10. ECtHR, Decision, Weber and Saravia v. Germany (App No 54934/00), 29 June 2006 [in English].
11. ECtHR, Judgment, Amann v. Switzerland (App No 27798/95), 16 February 2000 [in English].
12. ECtHR, Judgment, Huvig v. France (App No 11105/84), 24 April 1990 [in English].
13. ECtHR, Judgment, Kopp v. Switzerland (App No 13/1997/797/1000), 30 March 1998 [in English].
14. ECtHR, Judgment, Sallinen and others v. Finland (App No 50882/99), 27 September 2005 [in English].
15. ECtHR, Judgment, Sefilyan v. Armenia (App No 22491/08), 2 October 2012 [in English].

16. ECtHR, Judgment, *The Association for European Integration and Human Rights and Ekimdzhiev v. Bulgaria* (App No 62540/00), 28 June 2007 [in English].

17. ECtHR, Judgment, *Valenzuela Contreras v. Spain* (App No 58/1997/842/1048), 30 July 1998 [in English].

18. Galagan, V. I., Ablamskyi, S. Y., Udovenko, Z. V., & Ablamska, V. V. (2021). El control judicial como garantía de no injerencia en la vida privada durante la instrucción: una observación en el marco del Tribunal Europeo de Derechos Humanos. №23(2). P. 1–18 [in Spanish].

19. LOI n 91-646 du 10 juillet 1991 relative au secret des correspondances émises par la voie des télécommunications. Retrieved from: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000173519> [in French].

20. Oberholzer, N. (2012). *Grundzüge des Strafprozessrechts*, 3d ed., Bern 2012. P. 1184 [in German].

21. Osula, A.-M. (2016). Remote Search and Seizure in Domestic Criminal Procedure: Estonian Case Study. *International Journal of Law and Information Technology*. Retrieved from: <https://eaw010>. DOI: 10.1093/ijlit/eaw010 [in English].

Стаття надійшла до редколегії 05.10.2024

Zinevych A., Senior Lecturer at the Department of Operational and Technical Measures of National Academy of Security Service of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Boginich I., Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at the Department of Operational and Technical Measures of National Academy of Security Service of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

THE PARTICULARS OF CONDUCTING COVERT INVESTIGATORS (RESEARCH) ACTIONS REGARDING POSTAL, TELEGRAPH AND OTHER MESSAGES TRANSMITTED THROUGH ELECTRONIC AND POSTAL COMMUNICATION NETWORKS BASED ON FOREIGN EXPERIENCE

The article examines the specifics of conducting covert investigative (search) actions regarding postal, telegraphic and other messages transmitted by electronic and postal communication networks based on foreign experience. The right to privacy is not an absolute right. In particular, state authorities are given discretion to intervene in the exercise of this right in the manner prescribed by law and to the extent necessary to protect the values of a democratic society. A type of legitimate intervention is the conduct of covert investigative (search) actions related to messages transmitted by electronic and postal communication networks, which to one degree or another is provided for by the legislation of many modern countries. Thus, if in some countries the duration of the event is not strictly limited by time frames, but depends on the presence of conditions necessary for further control measures (Austria), then in others such restrictions are clearly established (Germany). The legislation of some prohibits the seizure of documents, including electronic ones, which are subject to the right to refuse to testify, as well as related to the provision of legal, medical, psychological and psychiatric assistance to the specified person, except for certain exceptions, if they were used to commit a criminal offense action or were the subject of a crime (Germany). In turn, the legislation of others prohibits the seizure of personal documentation and correspondence of the suspect, if the interests of protecting his personality prevail over the interests of criminal proceedings; documentation and correspondence resulting from communication between the accused and persons who have the right to refuse to be witnesses in criminal proceedings (Switzerland). The legislator of the Republic of Moldova establishes two conditions under which it is allowed to carry out secret investigative (search) actions on messages, and in Sweden, the authorities are allowed to monitor the content of mail and telecommunications only if four combined requirements are met.

Key words: covert investigative (search) actions, correspondence, correspondence, electronic messages, postal items, foreign experience, foreign experience, criminal process.